

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังของครู ครูใหญ่ และศึกษานิเทศก์ที่มีต่อประสิทธิภาพของหลักสูตรประโยคประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 กลุ่มผู้ทำการงานและพื้นฐานอาชีพ เพื่อจะได้เป็นข้อมูลในการพิจารณาหลักสูตรใหม่ ฉบับ พุทธศักราช 2521 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ครู ครูใหญ่ และศึกษานิเทศก์ของโรงเรียน ทดลอง กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 25 โรงเรียน ประกอบด้วยครู 46 คน ครูใหญ่ 22 คน และศึกษานิเทศก์ 19 คน ศึกษานิเทศก์ 19 คนนี้รวมทั้งศึกษานิเทศก์ในภาคกลางด้วย 3 คน รวมตัวอย่างประชากรทั้งสิ้น 90 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยสำรวจความคาดหวังใน 3 หมวดคือ หมวดจุดประสงค์การเรียนรู้และการประเมินผล หมวดความพึงพอใจหรือหลักการและหมวดเนื้อหาและ กิจกรรม

วิธีวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีหาค่ากลางเลขคณิต (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลความออกมาเป็นน้ำหนักความคาดหวังของครู ครูใหญ่ และศึกษานิเทศก์ ที่มีต่อหมวดจุดประสงค์การเรียนรู้และการประเมินผล หมวดความพึงพอใจหรือหลักการ และหมวดเนื้อหาและ กิจกรรม

ถ้าแปลความออกมาแล้วน้ำหนักความคาดหวังอยู่ในระดับ น้อย และน้อยที่สุด ในข้อใดข้อนั้นสมควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ก. ผลการเปรียบเทียบความคาดหวังของครู ครูใหญ่และศึกษานิเทศก์ที่มีต่อประสิทธิภาพของหลักสูตรประโยคประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 หมวดจุดประสงค์การเรียนรู้และการประเมินผลมีดังนี้คือ

1. ด้านความชัดเจนของจุดประสงค์

ปรากฏว่าในระหว่างครู ครูใหญ่ และศึกษานิเทศก์แล้ว ศึกษานิเทศก์เป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนรู้และการประเมินผลของหลักสูตร 2521 กลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพที่มีความชัดเจนอยู่ในระดับมากเป็นจำนวนมากที่สุด คือจาก 24 ข้อใน 26 ข้อ ส่วนครูและครูใหญ่นั้นให้จำนวนเท่ากันคือ 18 ข้อ ใน 26 ข้อ เป็นที่น่าสังเกตว่าจุดประสงค์ที่ครู ครูใหญ่และศึกษานิเทศก์มีความเห็นตรงกันว่ามีความชัดเจนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจจะได้รับการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นได้คือข้อที่กล่าวว่า "เพื่อติดตามข่าวและความก้าวหน้าของวิชาการเกษตรสมัยใหม่"

นอกจากนั้นยังมีข้ออื่น ๆ อีก 4 ข้อ ซึ่งครูและครูใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า ควรได้รับการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นคือ

"เพื่อให้มีความรู้และสามารถศึกษาลือผ้าเบื้องต้นได้"

"เพื่อให้มีเจตนาที่ดีต่อกองานเกษตร ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการ

พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ"

"เพื่อนำความรู้ทางเกษตรที่ได้จากโรงเรียนไปพัฒนาครอบครัวและท้องถิ่นของตน"

"เพื่อส่งเสริมกิจกรรมเกษตรที่รวมเป็นกลุ่มหรือสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น"

2. ด้านความสอดคล้องตรงกับความสนใจของผู้เรียน

สำหรับหมวดจุดประสงค์การเรียนรู้ในหัวข้อความสอดคล้องตรงกับความสนใจของผู้เรียนนั้นปรากฏว่าทั้งครู ครูใหญ่และศึกษานิเทศก์มีความเห็นว่าจุดประสงค์ส่วน

ใหญ่ตรงกับความสนใจของผู้เรียนในระดับปานกลาง มีเพียงส่วนน้อยที่ตรงกับความสนใจของผู้เรียนมาก และมีข้อที่ครู ครูใหญ่และศึกษานิเทศก์มีความเห็นตรงกันว่า สมควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขเป็นอย่างยิ่ง เพราะมีความสอดคล้องตรงกับความสนใจของผู้เรียนน้อย ข้อที่ว่าดังกล่าวคือ

"เพื่อให้สามารถทำบัญชี รับ - จ่าย เบื้องต้นสำหรับครอบครัวได้"

3. คำนความยากง่ายต่อครูในการนำไปสอนจริง

ปรากฏว่าทั้งครู ครูใหญ่ และศึกษานิเทศก์มีความเห็นว่าจุดประสงค์การเรียนรู้ของหลักสูตรนี้สามารถนำไปสอนจริงได้โดยไม่รู้สึกลำบากเกินกำลังความสามารถ มีจุดประสงค์เพียง 3 ข้อที่ครูใหญ่เห็นว่าค่อนข้างยากในการสอนคือ ข้อที่กล่าวว่า

"เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการตัดเย็บเสื้อผ้าเบื้องต้นได้"

"เพื่อส่งเสริมกิจกรรมเกษตรที่รวมเป็นกลุ่มหรือสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพ

ดังต่อไปนี้

"เพื่อสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงานและการวางพื้นฐานในการ

ประกอบอาชีพ"

นอกจากนี้ปรากฏว่ามีจุดประสงค์อีก 1 ข้อ ในความเห็นของศึกษานิเทศก์ที่เห็นว่ายากในการนำไปสอนจริงคือ

"เพื่อให้มีความรู้และสามารถเลี้ยงดูทารก เด็กเล็ก ตลอดจนการปรุงอาหารและเลือกเสื้อผ้าสำหรับเด็กได้"

สำหรับครูนั้นไม่มีจุดประสงค์ข้อใดที่อยู่ในระดับยากในการนำไปสอนจริงเลย

4. คำนความเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

ทั้งครู ครูใหญ่และศึกษานิเทศก์มีความเห็นพ้องกันว่าจุดประสงค์การเรียนรู้มีประโยชน์ต่อผู้เรียนมาก แสดงให้เห็นว่าจุดประสงค์ในหลักสูตรใหม่ 2521 นี้เป็นจุดประสงค์ที่มีความเหมาะสมเป็นอย่างยิ่งในความเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

5. คำแนะนำปฏิบัติของนักเรียน

ทั้งครู ครูใหญ่และศึกษานิเทศก์มีความเห็นตรงกันว่านักเรียนสามารถทำตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ในระดับปานกลาง มีบางข้อที่ครู ครูใหญ่และศึกษานิเทศก์มีความเห็นตรงกันว่า สมควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขคือ

"เพื่อให้มีความรู้และสามารถในการตัดเย็บเสื้อผ้าเบื้องต้นได้"

"เพื่อส่งเสริมกิจกรรมเกษตรที่รวมเป็นกลุ่มหรือสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพ

ดียิ่งขึ้น"

และมีบางข้อที่ครูและครูใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า สมควรได้รับการปรับปรุง

แก้ไขคือ

"เพื่อให้สามารถทำบัญชีรับ - จ่ายเบื้องต้นสำหรับครอบครัวได้"

"เพื่อให้สามารถปรุงอาหารคาวหวานอย่างง่าย ๆ ได้"

"เพื่อติดตามข่าวและความก้าวหน้าของวิชาการเกษตรสมัยใหม่"

6. คำแนะนำติดตามและวัดผล

ในแง่การติดตามและวัดผลปรากฏว่าครูใหญ่และศึกษานิเทศก์มีความเห็นตรงกันว่าจุดประสงค์ที่สามารถติดตามและวัดผลได้น้อยคือ

"เพื่อให้สามารถทำบัญชีรับ - จ่ายเบื้องต้นสำหรับครอบครัวได้"

"เพื่อให้สามารถปรุงอาหารคาวหวานอย่างง่าย ๆ ได้"

"เพื่อให้มีความรู้และสามารถในการตัดเย็บเสื้อผ้าเบื้องต้นได้"

"เพื่อติดตามข่าวและความก้าวหน้าของวิชาการเกษตรสมัยใหม่"

"เพื่อส่งเสริมกิจกรรมเกษตร ซึ่งรวมเป็นกลุ่มหรือสหกรณ์ให้มี

ประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น"

"เพื่อสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงานและการวางพื้นฐานในการ

ประกอบอาชีพ"

ดังนั้น ผู้ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร 2521 อาจจำเป็นต้องหาวิธีการหรือแนวทางที่จะช่วยเสริมจุดประสงค์ดังกล่าวในด้านการวัดผล

ข. ผลการเปรียบเทียบความคาดหวังของครู ครูใหญ่และศึกษานิเทศก์ที่มีต่อประสิทธิภาพของหลักสูตรประโยคประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 หมวดความคิดรวบยอดหรือหลักการมีดังนี้คือ

ครู ครูใหญ่และศึกษานิเทศก์มีความเห็นตรงกันว่า ความคิดรวบยอดหรือหลักการในหลักสูตร 2521 นี้มีความสำคัญอย่างมากและเห็นว่าครูผู้สอนต้องการคำแนะนำช่วยเหลือในเรื่องนี้เป็นอย่างมาก เป็นที่สังเกตว่าครูใหญ่เห็นว่าครูผู้สอนมีความเข้าใจในหมวดความคิดรวบยอดและหลักการนี้มาก แต่ครูเองกลับให้ความเห็นว่าตนมีความเข้าใจในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ นอกจากนั้นแล้วทั้งครู ครูใหญ่และศึกษานิเทศก์มีความเห็นตรงกันว่า ความคิดรวบยอดหรือหลักการนี้มีประโยชน์ต่อผู้เรียน มีประโยชน์ต่อผู้สอน มีความสำคัญช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางการเรียนและทางสังคมของผู้เรียน สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาของโรงเรียนรวมทั้งช่วยให้ครูไม่เกิดความคิดแตกแยก สามารถทำให้การสอนและการจัดกิจกรรมง่ายขึ้นและเป็นไปคามวัตถุประสงค์อยู่ในระดับมาก

อย่างไรก็ตาม ทั้งครู ครูใหญ่และศึกษานิเทศก์ก็ยังเห็นว่า ความคิดรวบยอดหรือหลักการนี้ยังมีความบกพร่องอยู่บ้าง

ค. สรุปผลการเปรียบเทียบความคาดหวังของครู ครูใหญ่และศึกษานิเทศก์ที่มีต่อประสิทธิภาพของหลักสูตรประโยคประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 หมวดเนื้อหาและกิจกรรม

1. ด้านความเหมาะสมของจำนวนเนื้อหาที่จัดไว้

ปรากฏว่าทั้งครู ครูใหญ่และศึกษานิเทศก์มีความเห็นตรงกันว่า เนื้อหาและกิจกรรมในหลักสูตร 2521 มีความเหมาะสมในจำนวนอยู่ในระดับมากและปานกลาง แสดงว่าจำนวนเนื้อหาและกิจกรรมในหลักสูตร 2521 นี้จัดไว้เหมาะสมดีอยู่แล้วพอควร เพราะไม่ปรากฏว่ามีเนื้อหาหรือกิจกรรมใดที่ครู ครูใหญ่และศึกษานิเทศก์เห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยเลย อย่างไรก็ตามในจำนวนเนื้อหาและกิจกรรม

ครู ครูใหญ่และศึกษานิเทศก์เห็นตรงกันว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมขึ้นได้อีกคือ เนื้อหาและกิจกรรมเกี่ยวกับ

"นำพีชมาประดิษฐ์เครื่องนุ่งห่ม"

"ทำกล้องภาพสามมิติ"

"ทำกล้องใส่นม"

"ปั้นกระดาษก้นไม้"

"ทำกล้องใส่น้ำ"

"ทำหุ่นยนต์ควยกลองกระดาษ"

"การใช้โทรศัพท์"

2. ด้านความจำเป็นสำหรับผู้เรียน

ในด้านความจำเป็นสำหรับผู้เรียนนั้น ครูใหญ่และศึกษานิเทศก์มีความเห็นตรงกันว่า เนื้อหาและกิจกรรมส่วนใหญ่ของหลักสูตร 2521 นั้น เป็นเนื้อหาและกิจกรรมที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในระดับมากและปานกลาง มีเพียงเรื่องเดียวที่ทั้งครู ครูใหญ่ และศึกษานิเทศก์เห็นตรงกันว่าสมควรได้รับการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือตัดออกไป เรื่องนั้นคือเรื่อง "การใช้โทรศัพท์"

3. ด้านความสนใจของผู้เรียน

ปรากฏว่าทั้งครู ครูใหญ่และศึกษานิเทศก์มีความเห็นตรงกันว่านักเรียนให้ความสนใจในเนื้อหาและกิจกรรมของหลักสูตร 2521 นี้ในระดับปานกลาง และมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเนื้อหาและกิจกรรมของหลักสูตร 2521 นี้ได้จัดไว้อย่างเหมาะสมคืออยู่แล้วพอสมควร เพราะไม่ปรากฏว่ามีเนื้อหาหรือกิจกรรมใดที่ทั้งครู ครูใหญ่และศึกษานิเทศก์เห็นว่านักเรียนให้ความสนใจในระดับน้อยเลย

4. ด้านปัญหาในการสอนเนื้อหา

ปรากฏว่าทั้งครู ครูใหญ่และศึกษานิเทศก์ให้ความเห็นตรงกันว่า ปัญหาในการสอนเนื้อหาและกิจกรรมของหลักสูตร 2521 นี้มีอยู่ในระดับน้อยและปานกลางเท่านั้น ไม่ปรากฏว่ามีกิจกรรมหรือเนื้อหาใดที่มีปัญหาในการสอนมาก แสดงว่ากิจกรรมและ

เนื้อหาของหลักสูตร 2521 นี้ ได้จัดไว้เหมาะสมคืออยู่แล้วพอสมควร

5. ด้านความง่ายต่อการจัดกิจกรรม

ปรากฏว่าทั้งครู ใหญ่และศึกษานิเทศก์มีความเห็นตรงกันว่า เนื้อหาส่วนใหญ่ของหลักสูตร 2521 นี้ สามารถนำไปจัดกิจกรรมการสอนได้ง่ายในระดับมากและปานกลาง มีเพียง 2 เรื่อง ที่ครูเห็นว่าค่อนข้างยากในการจัดกิจกรรมการสอนคือเรื่อง

"การทำที่วางหนังสือ" และเรื่อง "การทำดอกไม้สวยเมล็ดพืช" และมีอีก 1 เรื่องที่ครูใหญ่เห็นว่าสมควรได้รับการปรับปรุง ได้แก่เรื่อง "การใช้โทรศัพท์"

6. ด้านการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ปรากฏว่าทั้งครู ใหญ่และศึกษานิเทศก์เห็นตรงกันว่า เนื้อหาและกิจกรรมของหลักสูตร 2521 นี้ สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ในระดับมาก และปานกลาง มีเพียงเรื่องเดียวซึ่งครูใหญ่เห็นว่าควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข เพราะสามารถนำไปใช้ได้บ่อยคือเรื่อง "การใช้โทรศัพท์"

ข้อเสนอแนะ

จากการที่ได้สำรวจความคิดเห็นของครู ใหญ่ และศึกษานิเทศก์ ผู้วิจัยได้รับเสนอแนะต่าง ๆ ซึ่งคาดว่าจะจะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาหลักสูตร พุทธศักราช 2521 ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะของครู

1.1 เนื้อหาเรื่องการเพาะเมล็ด การใส่ปุ๋ยและการพรวนดินไม่เหมาะสมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ควรจะสอนในระดับสูงกว่านี้

1.2 เรื่องที่จะสอนบางเรื่องขาดวัสดุอุปกรณ์ เช่น การผสมดิน การพรวนดิน ฯลฯ จึงควรจัดหาอุปกรณ์ให้ครูด้วย

1.3 ในเรื่องเนื้อหาควรให้รายละเอียดมากขึ้น และควรให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในหัวข้อต่าง ๆ เอาไว้ด้วยว่าจะให้จัดอย่างไร และมีวิธีการจัดอย่างไร เพราะกิจกรรมบางอย่างทำไม่ได้ เพราะมีปัญหาเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่จะใช้จัดกิจกรรม

1.4 ครูบางคนยังไม่ชำนาญในการสอนควรจะได้มีการชี้แจงและบอกวิธีทำ
ควยก็จะเป็นการง่ายในการสอนนักเรียนมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

1.5 เนื้อหาและกิจกรรมของงานประดิษฐ์และงานช่างยากเกินไป ควรตัด
ออกประมาณ 1 ใน 3 ครูผู้สอนสอนไม่ครบกิจกรรมเพราะมากเกินไป บางกิจกรรมต้องทำ
ซ้ำ 2 ครั้งหรือ 3 ครั้งก็ยังมี เพราะนักเรียนทำไม่ได้ดี

1.6 กิจกรรมบางอย่างพยายามหาวัสดุอื่นทดแทน แต่ก็ทำไม่ได้มากนัก
เช่น คินรวนหายาก ดังนั้นในแผนการสอนจึงควรจะให้คำแนะนำไว้บ้างหรือไม่ก็ควร
ปรับปรุงกิจกรรมให้เหมาะสมขึ้น

1.7 แผนการสอนบางอย่างนักเรียนทำไม่ได้ เช่น การประดิษฐ์วัสดุควย
กระดาษแข็ง เพราะมีนักเรียนยังตัดกระดาษแข็งไม่ได้ จึงควรปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

1.8 เนื้อหาบางเรื่องไม่เหมาะสมกับนักเรียนชนบท เช่น การเลือก
เครื่องแต่งกาย การใช้โทรศัพท์ จึงควรจัดเนื้อหาหรือกิจกรรมอื่นทดแทนสำหรับนักเรียน
ชนบท

1.9 ครูขาดความรู้ทางด้านเกษตรและชาววัสดุอุปกรณ์ที่จะนำมาสอน
ควรจะให้แนวทางความรู้แก่ครูให้มากขึ้น

1.10 ครูไม่สามารถติดตามผลการทำงานของนักเรียนได้บางเรื่อง ควร
จะให้แนวทางแก่ครูให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะของครูใหญ่

2.1 เนื้อหาจัดไว้เหมาะสมพอควร แต่บางเนื้อหาไม่จำเป็นสำหรับ
นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 การจัดและประเมินผลทำได้บ้าง แต่มีความยุ่งยาก
เรื่องสื่อการเรียน เพราะในชนบทชาววัสดุ อุปกรณ์ที่จะนำมาตัดแปด มีปัญหาในการ
สอนมาก เท่าที่จัดทำการทดลองคณะครูที่ได้เข้ามาอยู่ในโครงการทดลองได้ชื่อว่า
"ครูกองขยะ" เพราะต้องไปเก็บกล่อง ขวดที่กองขยะมาทำอุปกรณ์ จึงควรที่ผู้บริหาร
การศึกษาจะเอาใจใส่อำนวยความสะดวกให้แก่ครูในเรื่องนี้

2.2 เนื้อหาที่ไว้ครบ แต่การจัดกิจกรรมเป็นไปไต่ยากเพราะท้องถิ่นขาดวัสดุเป็นส่วนมาก จึงควรที่จะจัดวัสดุการเรียนให้แก่ครูพร้อมเพื่อหลักสูตรจะได้บรรลุผล

2.3 ผู้ปกครองทางบ้านไม่สนใจและไม่ใคร่ให้ความร่วมมือหาวัสดุอุปกรณ์ จึงควรหาทางให้ผู้ปกครองเข้าใจและให้ความร่วมมือด้วย

2.4 หมวดเนื้อหาและกิจกรรม เรื่องการใช้โทรศัพท์มีปัญหาเพราะโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีโทรศัพท์ใช้และนักเรียนส่วนใหญ่ทางบ้านไม่มีโทรศัพท์ จึงควรที่จะตัดเนื้อหาและกิจกรรมนี้ออกไป

2.5 กิจกรรมบางอย่างยากเกินไปสำหรับนักเรียนชั้นประถมปีที่ 1 เช่น การทำหุ่นยนต์ควยกลองกระดาน จึงควรจะปรับปรุงหาวิธีการที่ง่ายขึ้น

3. ข้อเสนอแนะของศึกษานิเทศก์

3.1 เนื้อหาและกิจกรรมควรมีให้มาก และให้เหมาะสมแก่ภูมิภาคท้องถิ่นที่จะเลือกจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัสดุและประโยชน์ใช้สอยของท้องถิ่นที่จะเลือกจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัสดุและประโยชน์ใช้สอยของท้องถิ่น

3.2 ลำดับการสอนควรสั้น ง่าย ต่อเนื่องกันจากง่ายไปหายาก

3.3 กิจกรรมบางอย่างเหมาะสมสำหรับในเมืองไม่เหมาะสมสำหรับเด็กชนบท เช่น การใช้โทรศัพท์ จึงควรมีการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังของครู ครูใหญ่และศึกษานิเทศก์หมวดจุดประสงค์การเรียนรู้และการประเมินผล หมวดความคิดรวบยอดหรือหลักการและหมวดเนื้อหาและกิจกรรมของหลักสูตรฉบับ พุทธศักราช 2521 หน่วยงานงานและพื้นฐานอาชีพ เพื่อรู้ว่าได้เปลี่ยนแปลงอย่างไรและนำไปใช้เป็นประโยชน์ได้อย่างไร เพื่อเปรียบเทียบกับการวิจัยนี้

2. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรใช้ตัวอย่างประชากรให้มากขึ้นทั้งครู คุรุใหญ่ และศึกษานิเทศก์
3. ในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยควรจะได้มีการเผยแพร่ผลการวิจัยให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เช่น เขียนบทความในหนังสืออื่น ๆ และควรมอบผลการวิจัยให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4. ในการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ถ้าส่งแบบสอบถามไปแล้วไม่ได้รับแบบสอบถามคืน ควรใช้วิธีส่งโทรเลขไปขอคืน อาจจะได้รับแบบสอบถามคืนครบเกือบ 100%

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย